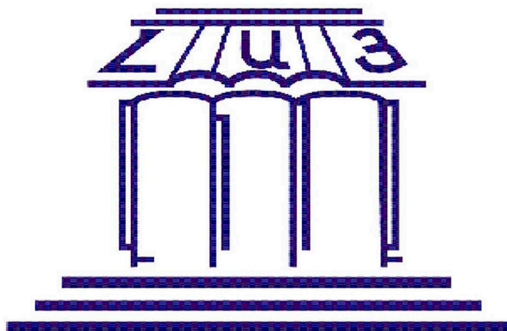

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2323

ԳԻՆԸ 10 ԿՈՊ.
цена 10 коп.

ՀՐԱՏԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ «ՀԱՌԻՄԻԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍ»

ՄԵՆՔ ՀԻՇՈՒՄ ԵՆՔ

(ԻՆՏԵՐՎԵՆՑԻԱՅԻ ԱՐԺԵՔԸ)

ՔԱՐԳՄ. Ք. Կ.

9(47)
F-55

1932

ՌՈՍՏՈՎ-ԴՈՆ

2323

30 MAY 2011

Գ. ԱՆՐԱՄԱՆ

Թարգմ. Թ. Վ.

9(47)

F55

այ

24 JAN 2006

ՄԵՆՔ ՀԻՇՈՒՄ ԵՆՔ

Խորհրդային յերկրի ամեն մի աշխատավոր պիտի գիտենա և հիշե այն զինված ինտերվենցիայի*) մասին, վորը մենք ապրեցինք 1918-20 թ.թ.

Տիրող, շահագործող դատակարգերը միշտ ել պատերազմ են վարել այն յերկրների դեմ, վորտեղ հաղթանակել ե հեղափոխությունը: Ինտերվենտների հետ միշտ ձեռ-ձեռի տված գործել են հակահեղափոխական եմիգրանտներն ու առհասարակ ժողովրդի թշնամիները: Այդպես եր յեղել 140 տարի սրանից առաջ, 1790 թվին, յերբ հեղափոխությամբ յերկրից արտաքսված ֆրանսիական մոնարխիստները յեվրոպական մյուս թագավորներից ոգնություն եյին աղերսում:

Այդպես եր 1848-49 թվին, յերբ ռուսական Նիկոլայ 1-ին թագավորը իր զորքով գնաց խեղդելու հունգարական հեղափոխությունը, այդպես եր և 1871 թ., յերբ գերմանական զորքերը ոգնեցին Ֆրանսիայի բուրժուազիային խեղդելու Փարիզյան կոմունան: Այդպես եր և 1905 թվին, յերբ ֆրանսիական բանկերը փրկեցին Նիկոլայ II-ին, տալով նրան փոխառություն զորքի և վոստիկանության ռոճիկները վճարելու և վարձու միջոցներով հեղափոխությունը խեղդելու:

Այդպես եր, վերջապես, և 1919 թվին, յերբ ռուսական զորքերը ոգնեցին Վենզերիայում խեղդելու խորհրդային զորքերը:

*) Ինտերվենցիա — միջամտություն: Զինված ինտերվենցիա — զինված միջամտություն, հարձակում: Ինտերվենսը նա յե, ով վոր կազմակերպում է միջամտությունը: Երբ յառաջ եկող պետության զորքերի մեջ:

5245
41

դասին իշխանութիւնը իսկ Փրանսիանմ եծ աշակցութիւն
ցույց տվեց ու մասնակից յեղավ Վենգրիայում նոր
հակահեղափոխական կառավարութիւն ստեղծելու:

Նույնպէ կատարվում և այժմ Զինադատում, վոր-
տեղ խոշոր կապիտալիստական պետութիւնների գոր-
քերն ու նավատորմիդը գնդակահարում են կալվածա-
տերերի և գէներալների դեմ ապստամբած բանվորնե-
րին ու գյուղացիներին:

Ինչպես տեսնում ենք, շահագործողները մեծ փոր-
ձառութիւն անեն ինտերվենցիայի մեջ և այդ բոլոր
արդունոտ փորձերը 1918-20 թվականներին նրանք
գործադրեցին խորհրդային յերկրի դեմ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊՐԵՆԻՔԸ

1918 թվին, Սեւ ծովի ափին գտնվող Ուկեսաքաղա-
քում, ֆարքիստները, ոֆիցերները, տերտերները,
պոռնիկ կանաք պապավոր շրջանից» — ժուռնալիստ-
ները, շաքիտիստները և պոետները սպասում էին
փոքրիկների գալստան, վորոնք գալիս էին անգլիական
ու ֆրանսիական նավերով: Ստիտակ գվարդիական բա-
նակի հրամանատարը կոչ եր անում հասարակութանը
«սրտագին և ուրախ դիմաւորութիւն ցույց տալ հյուրե-
րին»: Կառնայրերի Ուկեսիկի լիստով» թերթը արշինա-
չալի տպոքրով տպիւր քարի գալտատ»: Հյուրերն իրենք
ևս դիմեցին հասարակութանը հետեյալ կոչով: «մենք
ենք ենք Ռուսաստան կարգ հաստատելու ու ազատե-
լու ճրան հափշտակող բոլշևիկները իշխանութիւնից:
Ռուսաստանի բոլոր անառողջ երեմենները, բոլշևիկ-
ներն ու նրանց համախոհները հայտարարվում են
որենքից դուրս»:

Թողանութիւնի ու հափշտակողների ճիտին հյու-
րերը բերում ենք իրենց ողբերը: Յի որների իմաստը
շատ պարզ եր ողբ կալվածատերերին, գործարաններն

ու բանկերը՝ կապիտալիստներին, իսկ բանվորներին և
գյուղացիներին՝ մահ և ստրկութիւն:

ՆՐԱՆՑ «ԿԱՐԳԸ», «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԱՊԱՀՈՎՈՒԹՅՈՒՆԸ»:

1919 թ. մարտի 28-ի գիշերը Թեոդոսիայում գն-
դակահարվեցին 26 բանվոր: Չնայած տիրող տերրորին
ու մենշևիկներին հորդորներին, այնուամենայնիվ գոր-
ծարաններում սկսվեց հուզմունքը, իմանալով այդ մա-
սին, ֆրանսիացիք ուղարկեցին ականավ, վորի հրամա-
նատար կապիտան Բենետը արձակեց հետեյալ հրամա-
նը. «որինական կարգին» չհպատակվողներին. «մենք պա-
հանջում ենք վոր կարգը քաղաքում և շրջանում չխանգար-
վի. մենք չենք թույլ տա վոչ մի անկարգութիւն և յեթե
մեր հպատակներից, կամ մեր հովանավորութիւն տակ
գտնվողներից մեկն ու մեկը տուժի, մեղավորը իսկույն
կզնդակահարվի. մենք ունենք մեզ հարգել տալու բո-
լոր միջոցները»:

Փրանսիական ոֆիցեր Լանշոնը այս անգամ իրբե գոհ
ընտրեց ինքսոն քաղաքը: Հյուսիսից առաջ եր շարժվում
Կարմիր բանակը: Խերսոնի բանվորները պատրաստվում
էին ողնելու նրան: Լանշոնը արձակեց հետեյալ հրա-
մանը.

«Ով վոր քաղաքում կրակ բաց անի դաշնակից
դորքերի վրա, կամ թե թույլ տա թշնամական վերա-
քերմունք, ինչպես որինակ՝ հեռագրական կամ հեռա-
խոսային գծի խանգարում, կամ բնակչութիւն մոտ
գենք գտնվի, այդ դեպքում հրամանատարը կկարգա-
դրի ումբակոծել քաղաքի այն մասը, վորտեղ կկատար-
վին պատերազմական գործողութիւնները, և բացի
այդ՝ պատանդներ կվերցնի: Քաղաքում պիտի տիրի
հանգստութիւն: Կարգը խանգարողը տեղն ու տեղը
կզնդակահարվի»:

Սակայն այդ չողնեց: Կարմիր բանակը մոտենում
էր. ֆրանսիական նավերում սկսվեց ապստամբութիւն.

մի մոմենտի ևս և թնդանոթները իրենց բերանները կը դարձնեյին գեպի Բենետները և Լանշոնները: Ինտերվենտները ստիպված յեղան իրենց կաշիները ազատելու համար շտապ փախչել. բայց և այնպես, Խերսոնը չազատվեց պատժից: Նախ քան հրաժեշտ տալը, Ֆրանսիացիք ու նրանց կամակատար-հունական ոֆիցերութիւնը քաղաքի փողոցներում մասսայական ջարդեր կազմակերպեցին: Մի քանի հարյուր մարդ կանանցով և յերեսաներով քշեցին մի մեծ շենք և ապա այրեցին այդ շենքը, իսկ ով դուրս եր փախչում, գնդակահարվում եր: Շենքում այրվեցին մոտավորապես 500 մարդ: Կենդանի մարդկանցից կազմված խարույկի մուխն ու բոցը բարձրացավ վերև: Այդպես ե վրեժ լուծում բուրժուան:

Սպիտակ գվարդիականները, չեխո-սլովակները սվիսնների ուժով զրավելով իշխանութիւնը Ուրալում և Սիբիրում, գործի դրին իրենց «որենքը» — գնդակ յեվ կախաղան: Ֆրանսիական կրթված գեներալ Ժանենի ու անգլիական գեներալ Նոկսի հրամանով վայրենի հոշոտումներ եյին կատարվում (նույն այդ գեներալ Ժանենը, ինչպես հայտնի յե փաստարարների դատավարութիւնից, ներկայումս ել մասնակցում ե խորհրդային Միութեան դեմ նոր հարձակումների նախապատրաստման):

Ողեստայում Ֆրանսիական ոֆիցերները ամեն ուր ու գիշեր մահվան պատժի եյին յենթարկում տասնյակ բանվորներին: 1919 թվի փետրվարին, յերկաթուղային բանվորներ Գորբատով և Պրիշակը գնդակահարվեցին և նրանց դիակները կախվեցին կամուրջի վրա հետևյալ մակագրով. «Ի խրա՛ս բոլշեվիկներին»:

Այդ բոլորը չփրկեց ինտերվենտներին: Հեշտ ե սպանել մարդկանց, բայց անհնար ե սպանել պրոլետարական հեղափոխությունը: Թագնվելով հողի տակ հին քարահանքում, Ողեստայի մոտ, բոլշևիկները կազ-

մակերպեցին գաղտնի տպարան և հրատարակեցին «Կոմունիստ» թերթը ուսերեն և ֆրանսերեն լեզուներով: Բանվորները և բանվորուհիները, բոլշևիկ ագիտատորները գաղտնի կերպով ծանոթանում եյին ոտարյեակըյա զինվորների հետ ու մեծ հնարքներով անցնում մինչև անգամ զինվորական նավերը: Այդ գործը ղեկավարում եր հատուկ «ոտարյեակըյա կոլլեգիան», վոր կազմակերպված եր բոլշևիկական ընդհատակյա կոմիտեյի կողմից:

Ոտարյեակըյա զորքերի մեջ խլրտումներ սկսվեցին. 1919 թվի փետրվարին Ֆրանսիական 23-րդ հետևակ գնդի բատալիոնը հրաժարվեց կռվել. մարտի 2-ին ապստամբեցին Ֆրանսիական 176-րդ գնդից վեց ոտտա, բայց միևնույն ուրը ինտերվենտներին հաջողվեց վերջապես յերևան հանել «ոտարյեակըյա կոլլեգիան» 11 հոգուց բաղկացած. բոլոր 11 հոգին ել տեղն ու տեղը գնդակահարվեցին, վորոնց թվում նաև Ֆրանսիական կոմունիստկա ընկ. Ժաննա Լաբուրը:

Ինտերվենտները կարծում եյին, թե տերրորով կաբող են վախեցնել վոչ միայն խորհրդային բանվորներին, այլ և իրենց նավաստիներին ու զինվորներին: Բայց վորքան ավելի եյին կատաղում դահիճները, այնքան աճում եր նրանց դեմ ատելութիւնը: Ապրիլին Ֆրանսիական նավատորմիցում սկսվեցին ապստամբութիւնները, վորի հետևանքով ստիպված լեղան հետ տանել նավերը, իսկ ապստամբներին Ֆրանսիայում որենքի տվեցին և դատապարտեցին տաժանակիր աշխատանքներին:

Ֆրանսիական բուրժուա մարդասպաններից հետ չեյին մնում և անգլիացիք: Ասխաբադում (միջին Ասիա) անգլիական կոնտր-ռազմեղկայի առաջին գործն եր Բազմի 26 լավագույն բոլշևիկներին, պրոլետարական Անդրկովկասի առաջնորդներին տանելը, վորոնց բոլորին ել Ախչա-կուլյմա ավազոտ անապատում ամենաա-

տոր կերպով թալանեցին, չարչարեցին և սպանեցին: Այդ սոսկալի վոճիւրի կազմակերպիչներն էլին անգլիական ռֆիցեբրները, «մեր» եսերների ու մենշեկիկների հետ միասին: Մեր յերկրի հյուսիսային ափերում, վորտեղ տիրում էյին անգլիացիները, ֆրանսիացիներն ու ամերիկացիները, Արխանգելսկից մինչև Մուրմանսկ կանգնած էյին կախաղաններ: Այդպես եր նույնպես Ուկրաինայում, Պրիբալտիկում, ամեն տեղ, ուր վորտեղ էյին դնում ինտերվենտները, յերբ ինտերվենցիայի զոհերին աջակցող կոմիտեն սկսե ցտեղեկութուններ հավաքել տուժողներից, պարզվեց, վոր յերեք տարվա ընթացքում 1 միլիոն 335 հազար գանգատ ե տրված: Ինչի մասին էյին հաղորդում այդ գանգատները. այն մասին, վոր՝

111 հազար մարդ սպանված ե,

29 հազար մարդ—հաշմանդամ ե դարձել:

112 հազար մարդ ջարդվածներ ստացել, վոչնչացված ե 20 միլիոն ռուբլու ցանք, վոչնչացված ու տարված ե 139 միլ. ռուբլու անասուն. վառված են 69 միլ. ռուբլու շինութուններ և այլն—ընդամենը 558 միլ. ռուբլու: Միայն Սիբիրում վոչնչացված ե 25 հազար ղյուղացիական տնտեսութուն. իսկ ամբողջ յերկրում՝ հարյուր հազարավոր տնտեսութուններ:

Ահա քայքայման ու մահվան վոճիւրի այդ սոսկալի հաշիվը:

ԱՅՐՎՈՒՄ ԵՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ

«Պրոմպարտիայի» դատավարութունից հայտնի յե, վոր արտասահմանյան ֆնասարարության կոմանդիրները հրամայում էյին Ռամզինին և նրա համախոհներին պայթեցնել, վառել մեր ձեռնարկութունները, այդ գործը նոր չե: Խորհրդային գործարանների ալեբակներով ու փլատակներով եր ծածկվել բուրժուական գործերի ամբողջ ճանապարհը:

Ուրալում, Գումբելսկի լեռնային շրջանում վոչնչացրին քիմիական ֆաբրիկան, Կիտլիմսկի շրջանում վառեցին ելեկտրոկայանը. Սիբիրում վառեցին Մարիինսկի հանքերի շախտային շինութունները: Ռմբակոծեցին Բագուն, վորտեղ վոչնչացան 2 միլ. ռուբլու տեխնիկական նյութեր: Գրոգնում հրդեհը շարունակվում եր մի ամբողջ տարի—ֆնասը հասնում ե 102 միլ. ռուբլու: Քանդված ե 417 աղյուսի գործարան: Տրոիցկ-Որսկ յերկաթուղագծի 380 կիլոմետր տարածութունից քանդված ե 120 կիլոմետր. դրա հետ միասին՝ 80 վագոն և 12 շոգեկառք: Քանդված ե Մերեֆա—Խերսոն յերկաթուղագծի 543 կիլոմետր տարածութունը, նաև տոննելը, 200 վագոն և 10 շոգեկառք:

Դեռավոր գետի հետախուզական աշխատանքների վայրում վառեցին բոլոր պահեստները և բանվորների տները:

Գոնբասում շարքից հանվել ե ամբողջ կաթսաների համարյա կեսը. իսկ շախտերը՝ լցվել ջրով: Ստորյերկրյա նոր մշակված անցքերը քանդված են ու հեղեղված:

Քանդված ե 3.350 յերկաթե կամուրջներ, իսկ փայտե՝ 29 կիլոմետր:

Չեն խնայված հիվանդանոցներն, ամբուլատորիաները (միայն Սիբիրում ավերված ե 320 ամբուլատորիա), դպրոցները, զրադարաններն ու մանկական տները: «Սյրիբ, կործանիր»,— ահա այս եր ինտերվենտների լոգունգը:

Այս հաշիվը կարելի յե բերել զրքի հազարավոր յերեսների վրա: Մի որ նրանք, յեթե վոչ փողով, ապա իրենց գլխով կփակեն այդ հաշիվները:

Բայց ինտերվենտները, թե իրենք և թե սպիտակ գվաղդիականների ձեռով վոչ միայն այրում ու կործանում էյին ամեն ինչ, նրանք միևնույն ժամանակ և թալանում էյին: Անդրկովկասում անգլիական զինվորա-

կան շտաբը ծախսել ու արտահանել է մոտ 500 հազար տոնն (30 միլ. փութ) նավթամթերը և 430,000 տոնն մարգանեց (26 միլ. փութ)։ Աբխազիայից տարել են 830 տոնն թուփուն (50 հազար փութ)։ 1919 թվին Դենիկինը «ընծայեց» Ֆրանսիային 5 հազար տոնն ցորեն և խոտացավ հետագայում տալ տասնապատիկ։ 1919 թվին Ֆրանսիացիք, հեռանալով Սև ծովյան ափերից, իրենց հետ տարան 112 նավ. բարձած ապրանքով և թալանեցին Ուփսսայի, Նիկոլաևի և Սևաստոպոլի բոլոր պահեստները։

Ղրիմում կառավարության գլուխ ելին կանգնած ուս բուրժուազիայի փորձված «ազգասեր» կադետները։ Ղրիմից վոչ հեռու, յերբ վորոտում ելին Կարմիր բանակի թնդանոթները, ազգասեր մինիստրները պատրաստվում ելին փախչելու ծովի ափ կողմը և արդեն իրենց կանանցով և չեմոդաններով տեղավորվել ելին նավում, բայց Ֆրանսիական ոֆիցեր Տրուսսոնը հրամայեց նրանց «կանգ առնել» — վերադարձրեց նրանց քաղաք և ստիպեց ստորագրել հետևյալ ակտը —

«Ա Կ Տ»

1919 թվի ապրիլի 12-ին կազմված է սույն ակտը, վորով Ղրիմի յերկրային կառավարությունը հանձնում է Սևաստոպոլում գտնվող Ֆրանսիական իշխանություններին յերկրային բանկից դուրս բերած ամբողջ հարստությունը, նույնպես Սևաստոպոլի գանձատանը յեղած հարստությունը, ծախսելու ըստ իրենց հայեցողության»։

Այդպես ելին վարվում իմպերիալիստները և հարավում և ամենուրեք։ Գրավելով Խորհրդային Հյուսիսը, անգլիացիները տարան ահագին չափով անտառանյութ, իսկ Ֆրանսիացիք միայն Աբխազեթսկից 1918 թվին մի քանի ամսվա ընթացքում տարան 5 հազար տոնն

կտավատ, մեծ քանակությամբ ճակնդեղի սերմ, ֆաներա, մարգանեց, խիժ և այլն, ընդամենը 8 միլ. ուղբուլու վոսկով. Հմոռացան տանել նույն իսկ 8 տոնն խոզի մազ — չէ վոր ամեն ինչ պետք կգա։ Բացի դրանից, հյուսիսում ինտերվենտները ելեքտրական եներգիայից, ջրից և այլ բաներից ողտվելուց ունեյին 2 միլ. պարտք, վորից և վոչ մի կոպեկ չվճարեցին։ Կազան քաղաքում Կոլչակը յուրացրեց ամբողջ վոսկին և նահանջելով տարավ Սիբիր, իսկ ափսոսելից, նրա բարեկամ դաշնակիցները այդ մի քանի միլիոն ուղբուլու վոսկին անցկացրին արտասահման — իրենց գրպանը դնելու։ 1922 թվին ճապոնացիք հեռանալով Նիկոլաևից (Ս.մուրի վրա), թալանեցին ամբողջ քաղաքը, տանելով իրենց հետ նույնիսկ յերկաթե վառարանները ու յերկաթե և պղնձե առարկաները։

Թալանելով Բագու, անգլիացիք չբավականացան միայն նավթով. հարյուրավոր սայլեր, ավտոմոբիլներ և նույնիսկ ուղտեր բարձած թալանված անհաշիվ բարիքով, քշեցին տարան իրենց հետ. այդ իրերի մեջ կային դործարանի ստանոկներ և գործիքներ, մանուֆակտուրա, մթերք և 80 հակ գորգ, յուրաքանչյուրում 30—40 հատ. չէ վոր անգլիացի տիկիններն ու պարոնները շատ են սիրում արևելյան գորգեր։

Ինտերվենցիայի հասցրած քնասը հաշված է, թեև դեռ վոչ լրիվ. նա հավասար է 39 միլիարդի (յերեսուն իննը հազար միլիոն)։ Դա հիմք հաշուր Վոլխովսոյ-նեի արժեք է։

ԻՆՉ ԵՅԻՆ ՈՒՋՈՒՄ ՆՐԱՆՔ

Ձինված ինտերվենցիայի հիմնական նպատակներ տապալել խորհրդային իշխանությունը. դրա համար էլ «հյուրերն» այդպես առատ մատակարարում ու զինում է ին մեր սպիտակ գվարդիականներին։ Առանց այդ բա-

ըեկամական ոգնության սպիտակ գվարդիականները չեյին կարող դիմանալ նույն իսկ մի քանի ամիս:

Միայն Անգլիայն Բաթում—Բազու գծի վրա պահում եր տասնյակ հազարավոր զինվորներ: Ճապոնացիք Սիբիր ուղարկեցին հարյուր հազարանոց բանակ: Արևմտադեղիկի նահանգում ասերիկական զինվորները յերկար ամիսների ընթացքում մնացել էյին ձյան մեջ: Հետագայում մի ամերիկացի հայտնում եր հետեյալը. — «Ձմեռային չարագուշակ գիշերները մենք գնդակահարում էյինք ուս գյուղացիներին ու այրում ոսների տները»: Քրանսացիք ավելի էյին գերադասում հարավը. սակայն նրանց զենքերայները յեղել են ասեն տեղ—Սիբիրում, Հյուսիսային և արևմտյան մասերում: Դրանք էյին պատերազմի կազմակերպիչներ:

Ինտերվենտները իրենց գլխավոր հույսը դնում էյին վոչ թե իրենց, այլ սպիտակ գվարդիական բանակի վրա. միայն 1919 թվի մայիս ամսին Անգլիան ուղարկեց Դենիկինին ու Կոլչակին 100-ական սավառնակ, իսկ Ֆրանսիան տվեց Կոլչակին 126 սավառնակ, 900 զնդացի, 422 թնդանոթ: Անհաշիվ եր թնդանոթների, զնդացիների, հրացանների և ռազմամթերքների քանակը, ծախսում էյին նաև խոշոր գումարներ: Ինտերվենցիան Անգլիային նստեց մոտավորապես 140 միլ. ֆունտ ստերլինգ (մոտ 1.450 միլ. ռուբլի վոսկով):

Միայն Սիբիրի սպիտակ գվարդիականների վրա ժողովրդական փողերից Ֆրանսիան ծախսում եր ամսական մոտ 50 միլ. ֆրանկ (3 և կես միլ. ռ. վոսկով):

Ինտերվենտները սպիտակ գվարդիականներին իրենց կամակատարներն էյին համարում: Գեներալ Յուզենիչը պատրաստվում եր արշավելու պրոլետարական Պետրոգրադի վրա, բայց նրան հարկավոր եր անգլիական բուրժուազիայի ոգնությունը. այդ ոգնությունը խոստացավ անգլիական զենքերալ Մարչը, պայմանով միայն, յեթե կազմվի այնպիսի կառավարություն, վորը ցան-

կալի լինի անգլիացիներին: Կարծում եք ուս զենքերայները վերավորվեցին: Ահա Յուզենիչի հեռագիրը-Կոլչակին (18 ոգոստոսի 1919):

«Գեներալ Մարչը ցուցակով հրավերեց իր մոտ 12 մարդ և հայտարարեց նրանց, վոր նրանք առանց սենյակից դուրս գալու, 40 բոպեյից հետո կազմեն կառավարություն»:

Յեվ նրանք կազմեցին: Ռուս զենքերայների ու միսիստրների յերեսներին թքում էյին, իսկ նրանք ասում էյին՝ «Դա աստվածային ցող ե»». Թող հրամայի ով ուզում ե, — լինի դա անգլիացին, ֆրանսիացին, ճապոնացին, — միայն թե ոգնեն տապալելու խորհրդային իշխանությունը:

Ինտերվենտները «իրենց փողի» համար ուզում էյին ստանալ վոչ միայն նրա արժեքը, այլ և ավելին. ինչ էյին ուզում նրանք. առաջին՝ վոչնչացնել բանվորական դիկտատուրան: Խորհրդային իշխանությունը վոչնչացնելու պալքարը յեղել ե, կա և այսուհետե ել կմնա, քանի գոյություն կունենան դասակարգերը: Այդ պալքարը համալսարնային բուրժուազիայի պայքարի հիմնական յեվ անբաժան մասն ե ընդդեմ համալսարնային պրոլետարիաի:

Յերկրորդը—այն ե, վոր խոշոր ինտերվենտների յակեյներ—փողերիկ ինտերվենտները՝ Լեհաստանը, Ռումինիան և մյուսները կամենում էյին և կամենում են խլել մեր յերկրի հողամասերից կտորներ: Պրոպարտիայի գործի ժամանակ դատարանում միասարար Յուրովսկին պատմեց, վոր Ռումինիան հույս ունի վերջնականապես հաստատել իր վրա գրավված Բեսարաբիան և ստանալ Ուեսսայի նավահանգիստը, իսկ Լեհաստանը նպատակ ունի ստանալու Ուկրայնայի և Բելոռուսիայի նշանավոր մասը. Ֆինլանդիան յերազում ե «ձեռք բերել» Խորհրդային Կարելիայի մի մասը և այլն:

Յեւ վերջերս—վոր ինտերվենտները կամենում ե-
լին ստեղծել սուլյակիսի տնտեսական դրուքյուն Ռու-
սաստանում, ինչպես որ յեղած եր:

Ոտարյերկրյա կապիտալը պատերազմից առաջ
մուտք եր գործել Ռուսաստանում արդյունաբերության
բոլոր խոշոր ճյուղերը: Փրանսիական կապիտալի մաս-
նակցությունը ռուսական արդյունաբերության մեջ
հասնում եր 648 միլիոնի, անգլիացիների—501 միլ.,
և բելգիացիներինը—314 միլ. իսկ ընդամենը ոտար-
յերկրյա կապիտալիստների կողմից ռուսական արդյու-
նաբերության մեջ (նսովթ, քարածուխ և մետաղ) մուծ-
ված եր 1.687 միլ. ռուբլի:

Շատ պարզ ե, վոր ինտերվենտները չէին պատ-
րաստվում վերականգնել միայն նախկին դրությունը
Ռուսաստանում: Նրանց նպատակն եր դարձնել Ռուսաս-
տանը գաղութ—մի յերկիր, վորտեղից կարելի լիներ
դուրս քաշել եթան հում նյութ և շահագործել նրա
եթան բանվորական ուժը: Դեռ 1922 թվին կաննում
հրավիրված կոնֆերենցիայում քննվեց համաշխարհային
կոնսորցիում (տրեստների և մանավանդ բանկերի միու-
թյուն) հիմնելու պրոյեկտը, Ռուսաստանը շահագործե-
լու համար: Առյուծի բաժինը պիտի ընկներ Փրանսի-
ային և Անգլիային: Փրանսիական բանկիրները կստա-
նային մեզնից լրիվ իրենց պարտքերը վաշ-
խառուական տոկոսներով և միևնույն ժամանակ ռու-
սական քարածուխի, յերկաթե հանքերի, գործարան-
ների, յերկաթուղիների տեր ու տիրական կդառնային:

Ռուսաստանի յուրաքանչյուր բուրժուական կա-
ռավարությունն ուրախությամբ կտար ինտերվենտնե-
րին յուղալի կտորներ, ինչպես արեց Կոլչակը 1919 թը-
վին, հանձնելով ինտերվենտներին ամբողջ յերկաթու-
ղին, իսկ սպիտակ գվարդիական ատաման Մոլոտովը
խոստացավ ճապոնացիներին տալ անդրբալկանյան բո-
լոր վոսիլու հանքերը:

Անգլիան գլխավորապես յերազում եր նավթի և
Միջին-Ասիայի բամբակի մասին. այստեղ անգլիական
բուրժուաների խորթակը կրկնակի եր, նախ՝ սաւնալ
եթան բամբակ և յերկրորդ՝ Ռուսաստանը զրկել այդ
բամբակից. այն ժամանակ Ռուսաստանը չեր կարող
սեփական գործվածքներ արտադրել և ստիպված պի-
տի լինել գնելու Անգլիայից:

Այսպես ուրեմն, զինված ինտերվենցիայի նպա-
տակն եր՝ վոչնչացնել պրոլետարիատի ղեկաւորու-
ն և Ռուսաստանը դարձնել գաղութ, ստրուկների յերկիր,
յենթարկված Յեւրոպայի կապիտալիստներին:

ՅԵՐԵԿ ՅԵՎ ՎԱՂԸ

Բուրժուական պետությունների ինտերվենցիան
Ռուսաստանում մեր թշնամիները համարում են պրո-
լետարիատի դեմ մղվող համաշխարհային պայքարի մի
մասը: Իսկ մեզ համար, Պայքարը ինտերվենցիայի դեմ
հանդիսանում ե պրոլետարիատի համաշխարհային պայ-
քարի մի մասը ընդդեմ բուրժուազիայի:

Այդ պայքարը շարունակվում ե: Շարունակվում ե
ինտերվենցիան ևս: «Ինտերվենցիա» բառը նշանակում
ե «միջամտություն». ինտերվենցիան կարող ե լինել
և վոչ զինված: Միթե կապիտալիստների պայքարը մեր
արտաքին առևտրի դեմ, կամ թե մեր ապրանքների
արտահանման արգելքը, միթե սա բռնի և կոպիտ մի-
ջամտություն չե մեր գործերի մեջ: Միթե սա ինտեր-
վենցիա չե. իհարկե, սա իսկական ինտերվենցիա
յե. իսկ այն փորձերը, վոր ստիպում են մեզ
«հաշտվել» Չին-Արևելյան յերկաթուղագծի գրավիչ-
ների հետ—միթե սա ինտերվենցիա չեր. իսկ Փրան-
սիական բուրժուազիայի, նրա առաջնորդ Պուանկարեյի
ու նրա հովանավորությամբ ռուս կապիտալիստների,
լրտեսների և վնասարարների դատավարությունը—սա
ինտերվենցիա չե:

Ինտերվենցիան — ոտաբլերկրյա կապիտալիստների ու նրանց կառավարութունների միջամտումը մեր գործերի մեջ չի դադարել վոչ մի բուպե, վոչ մի որ և չի դադարելու, քանի դեռ խորտակված չե կապիտալիզմը։

Իսկ այժմ գործը հասնում է զինված հարձակման, պատերազմի։

Իգուր չեք, վոր պարոնայք Ռամզինները ճանապարհ եյին հարթում պարոն ինտերվենտների համար և ոգնում եյին նրանց գտնել հարմար բանալիներ խորհրդային դաների կողպեքները բանալու։ Իգուր չե, վոր ֆրանսիական ֆաբրիկանտ Ֆուլթեռը և ուրիշ գործարանատեր Ռյաբուշինսկին խոսում են Խորհրդային Միութիւնը վոչնչացնելու — «վիրաբուժական ոպերացիա կատարելու» անհրաժեշտութեան մասին, վորպեսզի դրանով բժշկեն հիվանդ կապիտալիստական աշխարհը։ Իգուր չե, վոր սպիտակ գվարդիականները բաց ե ի բաց, զինվորական տարազով Ֆրանսիայում պարագներ են կազմակերպում։ Այդ տականքները պիտի գնան «հուրերի» առջևից, յերբ նրանց տերերը կվորոշեն բաց թողնել շղթայից իրենց շներին։

Ճիշտ ե, 1918-21 թվականներին ինտերվենցիան սխալ հաշիվ բռնեցին, բայց հույս ունեն, վոր այս անգամ բախսը նրանց կը ժպտա. թող հուսան. իսկ սենց խորը համոզված ենք, վոր նրանց այդ գործուս իրենց վիզը կը կոտրեն յեվ վոր այդ գործում նրանց «կոզնե» մեր դաշնակից ու մեր մարտական զինակից — համաշխարհային պրոլետարիատը։

Յերբ վնասարարների պրոցեսսում պարզվեց, թե ինչպես ոտաբլերկրյա բուրժուազիան պատրաստվում է հարձակվելու ԽՍՀՄ-ի վրա, շատ յերկրներում հազարավոր ոտաբլերկրյա բանվորներ հայտարարեցին, վոր նրանք պատրաստ են կռվելու վոչ թե Խորհրդային Միութեան դեմ, այլ նրա հետ կողք-կողքի, բուրժուազիայի դեմ։ Ահա մի քանի որինակ —

Բանվորների ժողովը Բերլինում կեսլին փողոցի վրա (վորտեղ 1929 թվի մայիսի 1-ին պրոլետարիատը բարրիկադների վրա կռվում եր վոստիկանութեան դեմ) հայտարարում ե՝

«Մենք գիտենք, վոր վոչ միայն Ֆրանսիական ու անգլիական իմպերիալիստներն են սրում սրերը բանվորագյուղացիական պետութեան դեմ, այլ այդ գործում ուժեղ մասնակցութիւն են ցույց տալիս նաև գերմանական ֆաշիստները։

Մենք, բարրիկադային կռվում մասնակցողներս կլինենք միջազգային կառմիր բանակի առաջին շարքերում, վորը պատերազմի դեպքում, Խորհրդային Միութեան պաշտպան կկանգնի։

Պրագայից (Չեխո-Սլավակիա) բանվորները գրում են հետևյալ նամակը. «Բանվոր դասակարգը բավականին տանջանքներ կրեց իմպերիալիստական պատերազմի ժամանակ. մենք թույլ չենք տա, վոր հարձակվեն մի յերկրի վրա, վորտեղ իշխանութեան գլուխ են կանգնած բանվորները»։

Ֆրանսիական զինվորը գրում ե. «Մեզ մոտ-կազարմայում խոսում են վնասարարների դատաւարութեան մասին. նույնիսկ անկուսակցական զինվորները հայտարարում են, վոր յեթե նրանք զենք վերցնեն, դուրս կգան վոչ թե ԽՍՀՄ-ի դեմ, այլ նրան պաշտպանելու համար։

Մինչև անգամ Ֆրանսիական բուրժուական մի թերթ («Բեսպուլըիկա») գրում ե. «Ֆրանսիայի ժողովրդական մասսան չի համաձայնվի, վոր նրան ուղարկեն Մոսկվայի դեմ»։

Ֆրանսիայի և մյուս յերկրների բուրժուազիան հավատացած ե, վոր նրան կհաջողվի ուղարկել մեր դեմ վոչ թե իր, այլ Լեհաստանի և Ռումինիայի զորքերը, նաև ուսումնական սպիտակ գվարդիականներին, վորոնց թիվը արտասահմանում մեծ ե։ Բացի դրանից, շատ

1332 620
յերկրներում կգտնվեն կամավորներ ոֆիցերներից և
թափառաշրջիկներից:

Իսկ մեր հույսը մեր սեփական ուժի և համաշխարհային
պրոլետարիատի ոգնության վրա յե:

Բայց միայն հույսը և կամ համոզված լինելը քիչ
է. հարկավոր է նաև պատրաստ լինել. իսկ պատրաստ
լինելը կայանում է վոչ միայն զինված ուժի մեջ, այլ
նա կախում ունի նախ և առաջ բանվորների և գյուղացիների
հեղափոխական գիսակցությունից:

Մենք ցանկանում ենք խաղաղություն: Բայց մենք
պետք է լինենք ուժեղ, մենք պիտի լինենք պատրաստ,
վորպեսզի պաշտպանվենք և հաղթենք:

Հեղափոխական բանվորներն ու գյուղացիները
պիտի պատրաստ լինեն հարված տալու վոչ միայն «հյուրերին»-
ինտերվենտներին, այլ և նրանց բարեկամներին
Նորհրդային Միության մեջ: Չէ՞ վոր մեզանում դեռ
կան կուլակներ, քաղաքային բուրժուազիա, վնասարար-
ներ, տերտերներ և մենշևիկների, եսերների ու մյուս
հակահեղափոխական կուսակցությունների մնացորդներ:
Հենց վոր զգան իրենց տերերի մոտենալը, նրանք բո-
լորեն ել կեւաթվեն և փորձ կանեն հարված հասցնել
մեզ մեր սեփական տան մեջ: Նորհրդային տան այդ
«բնակիչների», այդ լրեսների ու սեւ քեմատու դաւեմա-
կիցների մասին մենք վոչ մի դեպքում չպիտի մոռա-
նանք:

Ответственный редактор
А. Г. Авакян
Технический редактор
Г. М. Маргарян

№ 2047
1932

Сд. в набор 18/1—1932 г.
Сд. в печать 23/III—1932 г.
Объем 1/2 печ. листа
Тираж 2500 экз

<< Ազգային գրադարան

NL0415024

На армянском языке

Г. Бергман

МЫ ПОМНИМ

(Цена интервенции)

Из-во „СЕВЕРНЫЙ КАВКАЗ“

ՀԱՅԿԱԶՆՈՐԵՐ

ՌՈՍՏՈՎ-ԴՆԻ, ՍՈՍՈԿՈՍՈՎՈՍԻ ՓՈՒԼ, 53

ԳՐԱԿԵՆԱԴՐԱՆ (ԿՆԻՔՈՅԵՆՏՐ)